

Nr 1344

av herrar Nilsson i Tväralund och Sjönell

angående de mindre och medelstora företagens utvecklingsmöjligheter.

De mindre och medelstora företagen svarar för en betydande del av produktion och sysselsättningstillfällen. De spelar otvivelaktigt en väsentligt större roll för vårt lands ekonomiska utveckling och välfärd än som vanligtvis framgår av en debatt, som i huvudsak ger uttryck åt stordriftstänkande. Självklart bör möjliga stordriftsfördelar tillvaratas. Men det är lika angeläget att utnyttja de betydande fördelar som de mindre och medelstora företagen har.

Det finns anledning att tala om vissa speciella smådriftsfördelar. De mindre företagen har större möjligheter än storföretagen att snabbt anpassa sig till marknadens efterfrågeförändringar. De har lättare att tillgodose en lokal marknad. De har alltså generellt sett större flexibilitet och anpassningsbarhet än de mera trögrörligt fungerande storföretagen. Undersökningar har visat, att de mindre företagen också har en fördel däri att de utgör en gynnsammare miljö för nya tekniska idéer. Lönsamhetsmässigt kan det inte sägas att de mindre företagen är underlägsna de större.

Därutöver finns det andra väsentliga synpunkter på de mindre företagens betydelse. Många mindre och medelstora företag är s. k. underleverantörer till större företag. De kompletterar alltså storföretagsamheten och är i det avseendet nödvändiga. Därtill kan man foga att regionalpolitiken och strävandena att motverka maktkoncentration förutsätter en livskraftig småföretagsamhet. Det är också riktigt att framhålla att mindre företag i allmänhet ger bättre möjligheter till en utvecklad företagsdemokrati.

Samhället har vissa näringspolitiska instrument, inriktade på de mindre företagen. Viktigast är företagarföreningarna. Institutet för företagsutveckling (SIFU) skall främst främja de mindre företagens tekniska och ekonomiska utveckling men denna inriktning av verksamheten har hittills inte hållits, såsom framgår av statsverkspropositionen, där dock bättring utlovas. Sedan ett par år finns en särskild delegation för de mindre och medelstora företagen. Vidare förekommer i viss utsträckning särskilda låneformer för de mindre företagen — lån mot statliga kreditgarantier, statliga direktlån via företagarföreningarna och lån via de halvstatliga finansieringsinstituten Industri kredit och Företagskredit.

Men den ekonomiska politiken och näringspolitiken i stort har otvivelaktigt varit ogynnsam för de mindre företagen. Investeringsfonderna är en betydelsefull skattelättnadsförmån för stora företag. De mindre företagen har inte medgivits någon motsvarighet till detta. Den

s. k. löneskatten eller arbetsgivaravgiften är så utformad att den drabbar mindre företag hårdast. Den s. k. faktiska sambeskattningen missgynnar makar som gemensamt driver ett mindre företag.

Det finns som nämnts särskilda låneformer för mindre företag. Men penningpolitiken och kreditpolitiken i stort har formats så att de mindre företagen drabbats negativt. De mindre företagen har i allmänhet helt naturligt ett större behov av lånat kapital. Hårda kreditrestriktioner och hög ränta, som oftast präglat regeringens ekonomiska politik, har haft sin återhållande verkan koncentrerad nästan uteslutande på de mindre företagen. AP-medlen har i mycket liten utsträckning kunnat utnyttjas av mindre företag; det gäller inte minst återlånemöjligheterna. Särskilt hämmande har också varit att några institutionella vägar i stort sett inte skapats för tillgodoseende av de mindre företagens behov av riskhärande kapital.

Effekten av denna allmänna politik gentemot de mindre företagen, har länge varit påtaglig. Särskilt framträdde den under högkonjunkturåren 1969–1970, då kreditpolitiken tvingade de mindre företagen att kraftigt minska sina investeringar. Mot denna bakgrund är det naturligt att många mindre och medelstora företag tvingats till nedläggning trots att de generellt sett måste anses ha representerat goda utvecklingsmöjligheter. I många fall har familjeföretag köpts upp av s. k. investmentbolag, vilket knappast är en önskvärd utveckling. Nyetableringen av företag är i vårt land förhållandevis liten. En låg nyetableringsgrad är naturligtvis ett direkt besked om att näringspolitiken och den ekonomiska politiken ligger fel. Den slutsatsen är ofrånkomlig, att de för den ekonomiska utvecklingen så betydelsefulla tillväxtnöjligheter, som de mindre och medelstora företagen representerar, inte tillvaratagits på tillfredsställande sätt.

Det finns i nuläget ökad anledning att rikta uppmärksamheten på de mindre företagens näringspolitiska situation. Såsom änyo understrukits i årets finansplan är det en huvuduppgift att snarast återvinna balans i utrikesbetalningarna. Detta förutsätter en väsentligt ökad exportproduktion och också en hemmamarknadsproduktion med ökade möjligheter till konkurrens med importen. Man torde knappast kunna tänka sig att denna uppgift kan klaras utan ökade insatser från de mindre och medelstora företagen.

Såsom nämnts finns det numera en särskild delegation för de mindre och medelstora företagen, tillsatt av regeringen 1970. Enligt direktiven skall den verka för samordning av de utredningar som huvudsakligen berör den mindre och medelstora företagsamheten och bedöma behovet av och föreslå kompletterande utredningar. Den skall också kunna avge förslag. Delegationen har gjort vissa kartläggningar som givetvis måste tillmätas betydelse.

Men framför allt är det att uppmärksamma, att delegationen redan 1970 lade fram förslag om att ett särskilt finansieringsinstitut i aktiebolagsform skulle inrättas med uppgift att tillhandahålla riskvilligt kapital till mindre och medelstora företag. Detta gäller alltså ett av de

största problemen för de mindre och medelstora företagen. Förslagets vidare öden är okända — det är inte omnämnt i statsverkspropositionen. I industridepartementets översikt heter det kort och kategoriskt endast: "De mindre och medelstora företagens problem behandlas av den härför särskilt tillkallade delegationen."

Det synes oss nödvändigt att de utvecklingsmöjligheter, som de mindre företagen representerar, tillvaratas på väsentligt bättre sätt än hittills — inte minst mot bakgrunden av att ökade insatser krävs från dessa företag i enlighet med vad som påvisats. Härför krävs samlade åtgärder, ett åtgärdsprogram.

Såsom framhållits har de mindre företagen generellt sett inte möjlighet att utnyttja de från skattesynpunkt gynnsamma investeringsfonderna. De mindre företagen bör t. ex. genom investeringskonton beredas motsvarande *möjligheter till avsättningar för investeringar*. Även i övrigt måste skattesystemet omformas till rättvisa för de mindre företagen.

De mindre och medelstora företagen måste för sin kapitalförsörjning få tillgång till en väl fungerande kreditmarknad. Vägar måste öppnas för *ökad utlåning av AP-medel* till mindre och medelstora företag. Ett särskilt finansieringsinstitut bör skapas med uppgift att tillhandahålla *riskvilligt kapital*. De mindre företagen måste i ökad utsträckning få tillgång till för dem *särskilt anpassade låneformer*.

Ett stort problem för de mindre företagen är *företagsledarutbildningen*. Samhället måste i ökad utsträckning medverka till att småföretagare kan få såväl yrkestekniskt kunnande som företagsekonomisk skolning.

Såsom framhållits är de mindre och medelstora företagen en god miljö för nya idéer. Men de har helt naturligt små ekonomiska resurser för *forskning och utvecklingsarbete*. Samhället måste i väsentligt ökad utsträckning stödja dessa verksamheter. Det torde bäst kunna ske i samverkan med de mindre och medelstora företagens organisationer och via t. ex. Styrelsen för teknisk utveckling och företagarföreningarna.

En besvärlig sektor för de mindre företagen är marknadsföringen, delvis sammanhängande med att många mindre företagare inte fått möjligheter till tillräcklig utbildning. Undersökningar har visat att just brister i marknadsföringen ofta föranlett att mindre företag måste inskränka eller lägga ned driften. Samhället bör väsentligt öka sin service till de mindre företagen i fråga om *produktionsrådgivning och marknadsföring*. Det bör främst kunna ske via företagarföreningarna.

Vad vi ovan anfört är exempel på vad som bör ingå i ett samlat åtgärdsprogram, som avser ett bättre tillvaratagande av de utvecklingsmöjligheter som de mindre och medelstora företagen representerar. Vi finner det angeläget att frågan om sådana samlade åtgärder skyndsamt prövas. Det är naturligt att här anknyta till den särskilda delegation som tillkallats för de mindre och medelstora företagen. Denna delegation bör kunna få uppdraget att pröva ett åtgärdsprogram för de mindre och medelstora företagen. Det kan övervägas att för denna uppgift utöka delegationen med representanter för de politiska partierna.

Med stöd av det anförda får vi hemställa

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om skyndsam prövning av och förslag till samlade åtgärder för ett effektivare tillvaratagande av de mindre och medelstora företagens utvecklingsmöjligheter, särskilt avseende

- a) möjligheter till avsättningar för investeringar;
- b) förbättrad kapitalförsörjning bl. a. genom ett särskilt finansieringsinstitut för riskbärande kapital och ökade möjligheter till lån av AP-medel och från särskilt anpassade fonder och institut; samt
- c) ökade insatser för företagsledarutbildning, forskning och utvecklingsarbete, produktionsrådgivning och marknadsföring, anpassade efter de mindre företagens förutsättningar och behov.

Stockholm den 26 januari 1972

JAN-IVAN NILSSON (c)
i Tvärålund

BENGT SJÖNELL (c)